

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELENIK

minden pénteken
legalább egy iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félfévre 2 ftal fizet-
hetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadjatik.

Pénz- és érték küldemények az
ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ

(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)

a lap szellemi részét illető küldemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)
címezendők.

AZ

ERDÉLYI

GAZDASÁGI EGYLET

KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

	széri hirdetéskor							
	1-1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-24		
	ft	kr	ft	kr	ft	kr	ft	kr
16/16 lóp	14	36	70	120	160	200		
8/16 "	7	18	35	60	80	100		
4/16 "	3	50	9	17	50	30	40	50
2/16 "	1	75	4	50	8	15	20	25
1/16 "	1	90	2	25	4	40	7	50

Többzéri hirdetésnél nagyobb kedvezmények.
Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor
a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni;
mennyi helyet igényel a beküldő mellékelt hirdetése
számára.

Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatala
és a r. k. Lyceum nyomda központi irodája (főter gr. Te-
leki Domokos-ház.) Mellékletek 5 o. é. fiba számít-
tatnak.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Pályázati hirdetés.

Az erdélyi gazdasági egylet által mult év február 5-én kitűzött az erdélyi Mezőség befásítására vonatkozó pályakérdésre csak, egy, s meg nem felelő mű érkezőn be*) a gazd. egylet igazgató választmánya f. év május 6-án tartott ülésének határozata folytán a módosított s itt közlendő pályakérdést újból kitűzni határozta.

P á l y á z a t.

Adassék terv 5—10 nyomtatott ivnyi népszerű munkában arról, miként lehetne hazánk Királyhágón inneni részének, különösen a Mezőségnek említést alig érdemlő, sovány legelőnél egyebet nem nyújtó, meredek kopárait szintugy a déli, mint az északi oldalokon befásítani.

Neveztesse meg az ezen helyek légköri, s talaj viszonyainak legmegfelelőbb fánemek; irassanak le azok élettanilag, növénytanilag, s osztályoztassanak a talaj különböző alkatrészeinek megfelelőleg.

Adassék elő az ajánlott fánemek magva gyűjtésének, faiskolában vagy állandó helyükre való elvetésének, faiskolában nevelésök- s állandó helyre kiültetésöknek, mindkét helyen ápoltatásuknak legcélszerűbb, egyszerű módja; a teendők elintézése legalkalmasabb idejének mindannyiszor kijelölésével.

*) A bíráló bizottság jelentését lásd a mai számunkban közzelt választmányi ülés jegyzőkönyvéből.
Szerk.

Ismertessenek meg az erdő-ültetéshez kellő legcélszerűbb eszközök, rajzaik segélyével.

A pályamunkák szokott módon, idegen kézzel írva, s jeligés levelekkel ellátva, 1874 április 30-án estig Kolozsvárra az erd. gazdasági egylet titkárához küldendők be.

A pályaművek megbiráltatását szakértők által a választmány eszközölni, s ez adja ki az abszolút becses bírójának a díjt.

A pályamunka a díj odaitélése napjától számítandó fél évig az író tulajdona marad. Ha azonban ez alatt kinyomatását nem eszközölné, a tulajdoni jog az erd. gazdasági egyletre száll.

A pályadíj 50 arany.*)

Miért kell kapálni?

Tudom, hogy e kérdésre a felelettel minden gazda azonnal készen van s azt válaszolja rá: azért kell, hogy a gyomokat kipusztítsuk s a talajt felporhanyítsuk. A feleletet el is fogadhatjuk, csak hogy az utóbbira t. i. a talaj felporhanyítására nézve meg kell jegyezni, hogy a felporhanyítás önmagában véve nem indoka a kapálásnak, hanem csak kivívó eszköze a kapálás célja megvalósításának.

A kapálás tulajdonképeni indoka az, hogy a ter-

*) Erdélyi laptársaink, ugy a magyar szaklapok t. szerkesztőségei tiszteletteljesen felkéretnek e pályázat szíves átvételére.
S z e r k.

mészeterők (nedvesség, levegő, melegség, légbeli trágyaanyagok) behatásának nyissunk utat a talajba, melyek azt úgy átalakítsák s oly állapotban tartásuk, hogy az ott álló növényzet életigényei mindenben kielégítenek. A növény életigénye első rendben is a tápanyagokra vonatkozik; de legyenek ezek bármily kedvező mértékben jelen, ha nincs nedvesség, melyben e tápanyagok feloldatván, a növényi testbe átmeheessenek, a növény nem fog tenyészhetni. Szárazság alkalmával a legjobb talajon is elpusztul a növény, bár a szükséges tápanyagok nagy mértéke közvetlen közelében van; mondhatnók ekkor, hogy a növény tantaluszi kinokat áll ki, nem levén közvetítő, a mi számára a tápanyagokat eljuttassa. A tenyészet-höz szükséges nedvességnek megszerzése, megőrzése, a talaj kiszáradásának elhárítása, az, amit a kapálás által főrészen elérni törekszünk.

Sokak előtt talán különösnek tűnik föl, hogy épen a föld felporhanyításával, a kapálással lehet a talajt a kiszáradástól megvédeni, holott szerintük ezáltal épen tágabb utat nyitunk a szárító levegőnek a földbe. Pedig ez úgy van; minek bizonyosságául egy egyszerű példát hozok fel. Ha két egyenlő hosszúságu vas és farudat, vagy rudacska egyik véggel tűzbe tartunk, rövid idő alatt a vasrudacska végét elkell bocsájtanunk, mert kezünket megégeti, míg a farudat csaknem az égési pontnál is még megtarthatjuk. Oka ennek az, hogy a vas a fölvelt meleget gyorsabban közli, vezeti, semmint a fa. A melegvezetés ennél fogva a tömöttebb testben, mint a vas, erősebb, míg a laza szerkezetű testekben, mint a fa, gyengébb. Ha most a talajnak különböző mértékét vesszük figyelembe, azonnal tisztán áll előtűnk, hogy a nagyobb mélységig tömöttebb, összenyomott föld, a melynek felülete is simára van elmosódva, megkérgesedve, gyorsabban fog kiszáradni, mint a kevésbé összenyomott, fölületén porhanyó talaj; mert a tömött talaj egymásra fekvő részecskéi a meleget akadály nélkül közölhetik egymással s a fölmelegedés terjedelméig a nedvességnek el is kell távoznia a talajból. Az összenyomott, megtaposott föld mindig mélyen kiszárad, mint ezt a mezei dülökön, utakon nyaranta láthatjuk, úgy hogy, míg az ut helyén a föld kökemény s nedvességét teljesen elveszítette, addig az ut melletti vakondtúrás a legforróbb időszakban is egy-két hüvelyknyire már nyirkosságot mutat kölső száraz takarója alatt. Az ut talaja összevont nyomva, a vakandtorás felülete pedig porhanyóan maradt.

Azon növényeink, a melyek alá kapálni szoktunk,

a talajt nem árnyalják be ritka állásuknál fogva s így alattuk a talaj önmagára hagyatva a kiszáradásnak leginkább ki is van téve. Itt azután a kapáláshoz kell fordulnunk. A kapáláshoz 1—2 hüvelyknyire fellazított talajréteg akadályul szolgál az alatta fekvő rétegnek felmelegedése és így kiszáradása ellen, mert a melegnek vezetése hiányos lesz épen úgy, mintha a fönnebb érintett vasrudat végén vagy közepén egy fadarabbal megtoldottunk gondoljuk. Példákat vehetünk fel erre vonatkozólag a gazdaság keretéből is. Így, tudjuk azt, hogy a tarlók rendszerint mélyebben kiszáradnak, mint a megugarolt földek, mert a tarló vagy egy évig érintetlen lévén, felülete s egész rétege megtömődött, míg a szántott föld porhanyóan tartatott. A meghengerezett vetést a szárazság épen ezen okok folytán előbb megviseli, sem mint azt a melyik hengerezetlenül maradt, vagy még épen gyengén (tövisboronával) megboronáltatott.

A talaj felületének mindig porhanyónak kell lennie; azt mondhatnók hasonlat kedvéért, hogy a felporhanyított felső talajréteg szolgál az alsó rétegnek tüdőjéül, melyen át a szerves növényi élet fenntartásához szükségelt tényezők bevezettetnek. Valahányszor tehát a talaj felső rétege a külbefolyások folytán (erős esők) elzárkozik s megkérgesedik, a kapálást ismételnünk kell, különben a feltalaj egy összefüggő réteggé tömül, mely a növényre épen úgy hat, mint ha a rabnak kezén a békót mindig szorosabbra vonnák.

A kapálásnak haszna azonban nem csak abban rejlik, hogy a talaj mélyebb rétegének kiszáradását megakadályozza, hanem a felporhanyított rétegbe a behatoló levegővel bejutnak annak nevezetes keverék részei is, melyek az ásványi növénytápanyagok kiválasztását, elkészítését végzik, s a növényt mint egy élelemmel látják el. A kapálás alkalmával művelési növényeink ellenségei, a gyomok és dudvák szintén pusztulásra jutnak, úgy, hogy a jól végzett kapálás mellett a növénynek tenyészet-i akadályai mindinkább mérsékeltetvén s elhárítatván, a termések sikere nyer nagyobb biztosságot.

Hogy a kapálás kivitelének módjai és ismétlése a talaj kötöttségi foka, gyomos vagy gyommentes volta s az időjárás viszonyai szerint változnak, ez a dolog természetéből következik. Laza és tiszta talajon bizonyára nem kell annyiszor s oly hathatósan kapálnunk, mint a kötöttebb, kérgesedés és elzárkozásra hajlandó, vagy gyomos földeken; ezen tekintetben a talaj természetének nyilatkozása lesz minden gazdának

tanító mestere, úgy, hogy itt általános törvényül csak is azt tűzhetjük ki: kapáljunk mindannyiszor, valahányszor a talaj megkérgesedik s a gyomok felferődtek. Elismert tény az is, hogy önmagát bünteti meg az, aki a kapálást akár fukarságból, akár könnyelműségből rosszul végezteti. Nyíltan szóló bizonyíték a jól végzett kapálás mellett a termés bővebb és egészségesebb volta, míg a rosszul végzett kapálás szégyent hoz a gazdára s kárt erszényére.

A kapálással ugyanazonos a boronálás; a boronálást tehát művelati növényeink felett mint művelő eljárást lehet alkalmaznunk. Az őszi vetések, melyeknek talaja az őszi esők és téli nedvesség folytán megkérgesedett s megtömült, tavasszal éles tövis boronával megjártatva, sokkal élénkebb tenyészetet mutatnak, mintha magukra hagyattak volna. Hiszem, hogy ez sem ujság gazdatársaim előtt, de azért én utójjára, az irás szavaival még is csak azt mondom: „itt a példa, kövessétek!” V. S.

A mezőhegyesi és kishéri állami ménések rövid ismertetése.

I. MEZŐHEGYES.

(Folytatás.)

A használatban levő tenyészmének a következők:

Abugress VII. születési év 1855, helybeli tenyésztés, angol-arab.

Amaty I. születési év 1869, helybeli tenyésztés, angol faj.

Confidensó, születési év 1856, norfolki Tráber faj.

Conversanó I. születési év 1864, helybeli tenyésztés, Kársti-faj.

Conversanó-Fantasia, születési év 1854, spanyol-faj, a bécsi főlovászmesteri hivatal által a magyar lótenyésztő egyesületnek átadva, a kishéri állami ménetelepből hozott Mezőhegyesre.

Chief-Justice I. születési év 1864, helybeli tenyésztés, angol faj.

Chief-Justice II. születési év 1867, helybeli tenyésztés, angol faj.

El-Delémi I. születési év 1862, bábolnai tenyésztés, televér arab.

El-Delémi II. születési év 1854, bábolnai tenyésztés, arab faj.

Exact, születési év 1862, televér angol.

Favory II. születési év 1856, Pibertől ered.

Forgó-szél, születési év 1861, angol televér, a második ménetelepből ide szállítva.

Furiosó IX. születési év 1855, helybeli tenyésztés, angol faj.

Furiosó XI. születési év 1866, angol faj, gr. Almásy-tól; félvér.

Furiosó XII. születési év 1868, helybeli tenyésztés, angol faj.

Gydrán XXXI. születési év 1863, helybeli tenyésztés, arab faj.

Gydrán XXXII. születési év 1865, helybeli tenyésztés, arab faj.

Gydrán XXXIII. születési év 1868, helybeli tenyésztés, arab faj.

High-flyer, születési év 1865, Angolországból, eredeti mén a norfolki Tráber fajtól.

Macbeth, születési év 1861, televér angol.

Majestosó XXXIX. születési év 1857, helybeli tenyésztés, lippizai faj.

Majestosó XL. születési év 1865, helybeli tenyésztés, lippizai faj.

Majestosó XLI. születési év 1868, helybeli tenyésztés, lippizai faj.

Nonius II. születési év 1858, helybeli tenyésztés, norman faj.

Nonius III. születési év 1869, helybeli tenyésztés, norman faj.

Nonius X. születési év 1862, helybeli tenyésztés, norman faj.

Nonius XII. születési év 1865, helybeli tenyésztés, norman faj.

Nonius XIII. születési év 1867, helybeli tenyésztés, norman faj.

North-Stár I. születési év 1856, helybeli tenyésztés, angol félvér.

Oranien, születési év 1854, angol félvér.

Plutó, születési év 1864, lippizai faj. Jankovich J.-től véve.

Pantaleon, születési év 1862, angol televér, gr. Kiuszkynél neveltetve.

Pride of England, születési év 1864, kishéri tenyésztés, norfolki Tráber faj.

Palestró, születési év 1859, angol televér, gr. Hankel-től Volfsbergen 10,000 ezüst frton vásároltatott.

Revolver, születési év 1869, helybeli tenyésztés, angol norman faj.

Sutherland I. születési év 1867, helybeli tenyésztés, angol félvér.

Schagya X. születési év 1865, arab faj, helybeli tenyésztés.

Schagya XIII. születési év 1862, arab faj, helybeli tenyésztés.

Schagya XIV. születési év 1868, arabfaj, helybeli tenyésztés.

Schagya XV. születési év 1867, arabfaj helybeli tenyésztés.

Megemlítendőek még a Mezőhegyesen levő lőtörzsek fennállási évükkel együtt:

Abugress	1844-től	Furiosó	1842-től
Ó-Baján	1824-től	Majestosó	1807-től
Gydrán	1817-től	Nonius	1816-től
Schagya	1843-től	Jncitató	1792-től
Szigláv	1822-től		

(Folytatása köv.)

A fagy rombolásairól a torda-aranyosi szőlőhegyekben.

Paget ur mező-nagy-csáni s gyéresi szőlőhegyein a agy által okozott károkról, körülményes leírások alapján, értesíteni e lap olvasóit, valamint más szőlőhegyekről egybegyűjtött adatokat közzé tenni, tudomás s bővebb megfontolás végett nem lesz érdektelen.

Paget ur gyéresi telepe a Keresztesmező felső plateánját, az alsótól elválasztó igen csekély — alig 10—12 ölnyi magasságu — hegy orom egyik völgy hajlásában kedvező fekvéssel bíró oldalon fekszik. Sem nyugot, sem észak felől kellő fedezettel nem bírván rohamos szelek, s kisebb mértékű dér pusztításának minden más szőlőtelep felett az Aranyos folyam mentén ki van téve. Ezen legtöbbször Carbenet Sauvignon, merlot, malbec, és pineau franc fajokkal béültetett 4—5 holdas telep a fagy által felette nagy kárt szenvedett.

A sokkal szerencsésebb fekvésű, nagy-csáni ültetvényben szinte sok kár történt.

Az első szakasz Leányka, olasz riesling és oportóval, majd nem teljesen lefagyott. Május 10-én keresve se volt egyetlen zöld levél látható; a még kinem bomlott, alvó rügyek mutattak némi életjelt, s reményt, hogy jövő évre termő vesszőket fognak hajtani. Ezen szakaszban $\frac{9}{10}$ -ed része veszett el a termésnek.

A második malbec és merlottal ültetett szakasz is sokat szenvedett, de az első szakasznál magasabb fekvése következtében a kár $\frac{1}{10}$ -eddel kevesebb.

A 4 holdas 3-dik szakaszban Carbenet Sauvignonnal már csak fele ment veszendőbe a remélt termésnek.

A 4-dik szakaszban 5 éves Carbenet franc és Sauvignonon a csapok hajtásain láthatók a rombolás némi nyomai, különben az egész szakasz a leggazdagabb tenyészetnek örvendő termésbe és levélzetbe.

Az ötödik szakaszban a leányka szőlő már felét veszté el a termésnek, a fejrő ropogó casselas egy negyedét, a riesling egy harmadát. Ezen szakasznál magasabban fekvő tőkék többet, az alacsonyabban fekvők kevesebb kárt szenvedtek. Legtöbb kár a csapok és sarkhajtásokban történt. A traminernek egyharmada sorvadott; le. Ugyanezen szakasz felső részében a Semillonnak egynegyed, a leánykának pedig fele része pusztult el.

A hatodik szakasz fejrő sauvignon és sommal lévén béültetve, az elsőnek alig $\frac{1}{10}$ -ed része, a somnak $\frac{3}{4}$ -de károsodott el.

Ezen adatok után úgy látszik, hogy a leányka szőlő érzékenyebb minden más fajnál, menyiben alantibb és magasabb fekvésben egyaránt legtöbbször szenvedett; a francia szőlőfajok közül a feketék bírnak csekélyebb ellentárási képességgel, a fejrő Sauvignon és Semillon pedig az ültetvény minden szőlőfajai közt legjobban ellentállott a reámért csapásnak.

Az általam vizsgálat alá vett szőlőhegyekben, sőt a torda-aranyosi vidékről nyert tudósítások szerint más szőlőhegyekben sem volt a kár olyan nagy, mint gondoltuk; s távolról sem történt olyan kár, melyet a szőlő s tőkéje ki ne heverhetne. A mi kár van, s helyre nem hozható, azt a téli vakosodás okozza.

Csak annyi áll, hogy a laposokon, vagy térföldön levő kerti szőlők hajtása egyik szőlőtőkén egészen, másnál több, kevesebb mértékben elfagyott — de a hegyeken a gyök, vagy sarok hajtásokon, s néhol egy-egy vonalon 4—5 öl kiterjedésbe tömörült szél vagy légroham a karikák hajtásain is tett inkább szorványosan, mint általánosan pusztításokat, de a hol legtöbb kárt tett, bizonyosan nem többet, mint $\frac{1}{10}$ -ed részét ronította el a termésnek.

A fajokat tekintve két eredményt constatálhatok:

Egyiket azt, hogy a hol a fagyaló légroham egy területet, vagy egy telep valamely részét megviselte, mint a kirepített golyó a háboruban — nem válogatta ezt vagy ama fajt, akár milyen szépen hangzó neve lett legyen, hanem különbség nélkül részesítette csapásaiban.

Másodikat azt, hogy úgy a bor, mint az asztali fajok közt a rieslingben történt legkevesebb kár, mit annak tulajdonítok, hogy hajtásai zsíros, olajos burkából legkevésbé voltak a csapás napjai alatt kibontakozva.

Csak egyéb baj ne legyen, ezzel a csapással könnyen kibékülünk,*)

N a g y F e r e n c z .

*) De kibékülhetünk-e valjon a második fagy csapásával?

S z e r k .

T Á R S A L G Ó .

Választmányi ülés 1873. Májushó 6-án.

71.) Az ápril 15-diki r. k. választmányi ülés jegyzőkönyve felolvastatván hitelesítetett.

82.) Olv. a ministeriumnak 5431. sz. leirata, mely mellett ápril havában a vetések állására vonatkozó jegyzéklapok 20 példányát egyletünknek megküldi, hogy azokat betöltés és a ministeriumhoz való felküldés végett ismert gazdák között ossza ki

a lapok azonnal a titkári hivatal által kiosztattak.

73.) Olv. a ministeriumnak 4695. sz. a. leirata, melyben intézkedését tudatja, hogy az egylet által a múlt évben eladott rigai lenmag ára fejében küldött 15 frt. bévételeztetett

tudomásul szolgál.

74.) Bemutatattik Nagy Ferencz kert. szakosztályi elnöknek a f. év ápril 20-iki szakosztályi ülésen elfogadotts az erdélyrészi gyümölcsészkekhez 110 példányban el-

küldött felhívása s betöltendő táblázatos kimutatása az erdélyi cseresnyefajok leírása érdekében

választmány ezeknek kinyomatását utólagosan ezennel jóváhagyja.

75. Olv. az érdiószegi vinczellér-képezde igazgatójának átírata, mi mellett a képezde tervrajzát küldi meg a programmal köszönettel fogadtatik s a kertészeti szakosztályhoz áttétetik.

76.) Olv. a ministerium 4191 sz. a. leirafa, melynek 1) pontja alatt a jelen évi vándorgyűlés költségeinek fedezésére 800 frtot utalványoz, azonkívül 5 drb. arany, 10 drb. ezüst és 15 drb. bronzérmeket küld; továbbá az ezen alkalommal eszközlendő cselédjutalmazásra 100 frtot, a szőlészeti vándortanár fizetésére 1200 frtot utalványoz; végre a múlt évi borászati körútra utalványozott 200 frtot, miután akkor e körút meg nem tartathatott a f. évre ugyane célra engedélyezi

választmány a kegyes utalványozásokat erdélyrészi hazánk mezőgazdaságának emelése érdekében hálás köszönettel fogadja.

A leirat 2) pontjában a szőlészeti vándortanár által összeállítandó szőlészeti statistika mintájára vonatkozó ministerium észrevételek elfogadtatván

azok nyomán a rovatos iverk újra nyomtatását választmány elhatározza, s az új iverk mintáját betérjesztendi.

77.) Olv. a ministerium 5253. sz. a. leirata, melyben a Kiss János által irt népszerű méhészeti kézikönyv átnézetését kívánja

a könyv kéziratának átnézésére és kijavítására Szentgyörgyi József és Lajos urak kéretnek fel, kik e teendők elvállalására késznek nyilatkoztak.

78.) Olv. a ministerium 5846. sz. a. leirata, melyben az allgauer szarvasmarhák beszerzésének módjait az egyetemen útján közzététetni kívánja

választmány a ministeri leiratot az „Erdélyi Gazdá”-ban közzététetni határozta.

79.) Olv. a ministerium 6958. sz. a. leirata, melyben a bécsi közkiállítás alkalmával a földmivelés ügyét érdeklő időszaki különleges kiállítások és kísérletek sorrendjét közzététetni kívánja

választmány a részletes kiállítás és kísérleti sorrend tervét az „Erdélyi Gazdá”-ban közzététetni.

80.) Olv. a Mezőség befásítására vonatkozó „Ültess, ültess és ismét csak ültess” jellegű pályamű fölött a bíráló bizottság következő jelentése:

Jelentés a Mezőség befásítása kérdésében kiírt pályázat eredményéről.

(A bíráló bizottság tagjai által külön-külön előterjesztett vélemények alapján.)

A mezőség befásítása kérdésében az erdélyi gazd. egyesület által kitűzött 50 arany pályadíjra csak egy pályamunka versenyzett, ezen jelige alatt: „Ültess, ültess és ismét csak ültess.”

A munka terjedelme a pályázati feltételekben megszabott mértéket távolról sem üti meg; a külső hiánytól azonban a kiküldött bíráló bizottság esetleg eltekintett vol-

na, ha pályázó a kérdés szellemét helyesen fogja fel és szűkebb keretbe szorított értekezésével szabatosan megoldja. —

Első és megbocsáthatlan hiánynak tekinti a bíráló bizottság, hogy a pályamunka szerzője a Mezőséget eléggé nem ismeri és alaposan nem tanulmányozta, hanem arra a geológiai térképből huz analogiát, hasonlítván a szárazságban sinlő, védtelen és a szelek minden nemeinek kitett Mezőséget az erdődús, nedves éghajlatu Szilágysághoz. Ezen ismeret és előtanulmány hiányából magyarázhatók meg a szerző egyéb kisebb-nagyobb tévedései is. Ilyen pl. hogy a Mezőség valaha őserdő lett volna, minek semmi nyoma. —

A déli oldalakon is teljesen hiányzik a szerző által reálított gazdag televényréteg. Ekként a kidolgozás alapjában rejlik a hiány s épen a növényélet két főtényezője: a klíma és talaj lévén tévesen felfogva, természetes, hogy maguk a befásítás kivételére vázlatosan előadott javaslatok is többnemű kifogások alá esnek.

Ugy tartja a bíráló bizottság, hogy a munka akkor felelne meg a valódi célnak, ha az a tudomány és gyakorlat által helyeseknek ismert tételeket népszerű nyelven a Mezőség specialis viszonyaira alkalmazva, annyira közvetlen és oly részletes utasításokat tartalmazna, hogy ezek alapján a befásítást a Mezőségen a nem szakértő is sikerrel s botlások és károsodások nélkül teljesíthetné. Mert ha az ügy élére szakértőt állítunk — miként szerző javasolja — akkor további utasításai fölöslegessé válnak.

Kivánatosnak tartotta volna e célból a bíráló bizottság feltalálni a munkában a befásítás gyakorlati kivételének részletes leírását a mag vagy más tenyészanyag beszerzésétől kezdve kellő sorrendben egész végig; tehát a talaj (faiskola sat.) mikénti megművelését, a magvak csiraképeségének időtartamát, vetést, ültetést, dugványozást; e teendők legczélsezerűbb idejét és módjait, a további gondozást, kiültetésnél a csemeték távolát; továbbá, hogy melyik fanem tenyészendő a déli, melyik az északi oldalakon, melyik a szeleknek kitett és melyik a védettebb helyeken; vegyithetők-e és mely fanemek s hogyan egymással sat. Ezen utasítások közül csak némelyek vannak felületesen érintve, legnagyobb részük pedig megemlítve sincs. Óhajtott lett volna, hogy szerző a Mezőségen talajelemzéseket és egyéb vizsgálatokat tegyen, vagy legalább a vadon előforduló fa — és cserjenemeket megismerje és ismertesse, s az itt-ott — bár kis mérvben — már is tett kísérletek eredményéből következtetést vonjon; továbbá hogy kipuhatólja minő források és tényezők állanak a mezőségi fásító rendelkezésére, s melyek a leküzdendő akadályok? Végül mindezek alapján kikell vala számokban mutatnia, hogy pl. 1 holdnyi terület befásítása mibe kerül és mi az abból várható eredmény, valamely legczélsezerűbbnek vélt és szintén ismertett kezelési mód (üzemmód) mellett? Mindezek hiányzanak a pályamunkából s hiányzik némely szükséges tudnivalók és practikus fogások megismertetése is, melyek néha lényegtelennek tetszenek ugyan, de azok nem tudása és figyelembe nem vétele káros tévedéseket szülhet. Így pl. nem hagyható figyelmen kívül, hogy

a forrázott ákácsmag mindig nedves földbe vetendő, vagy vetés után jól megöntözendő; mert különben semmivé lesz a vetés. Ugyancsak az ákác terjeszkedésének fékezése is elő lett volna adandó, annyival inkább, mert e fanem éppen gazdasági földek segélyezésére van ajánlva.

Az „ültess, ültess és ismét csak ültess“ jó tanács lehet ugyan, de tagadhatatlanul ez a befásítás legfárasztóbb és költségesebb módja, s nem látja be a bíráló bizottság, miért kellene ez elvhez mindenütt, még ott is mereven ragaszkodni, hol a természetszerűbb, könnyebb és olcsóbb mód: a vetés maga helyén van.

Szerző --- bár maga nem nevezi meg, de ugylátszik leginkább Illés Erdőtenyésztéstanát használta forrásul; a különbség leginkább az, hogy a pályamunkában az elvek kevesebb praecisioval és részletességgel vannak előadva, mint az Illés könyvében. A használt szokatlan szavakat és kitételeket is szerzőnek annál inkább kerülnie kell vala, mert a pályázat egyik feltétele éppen népszerű, tiszta nyelvezetet kívánt. E részt, különben a stylus általában véve is, de kivált egyes mondatok és szólásformák csiszolást igényelnének.

Egyáltalában a bíráló bizottság a munkában mind alakjára, mind tartalmára nézve lényeges hiányokat talál, melyek csakis a kérdés alaposabb tanulmányozásával és ehhez képest új átdolgozással lennének esetleg megfelelően kijavíthatók, s ennél fogva azt a pályadíjra érdemesnek nem tartja.

választmány a jelentés értelmében a mű szerzőjének a pályadíjt a munka hiányossága miatt nem adandja ki, s őt művének visszavételére felszólítja. Együttal az 50 drb- aranyat pályadíjúl ugyanezen pályakérdésre kitűzni határozta, s a pályamű beadásának határidejéül 1874. ápril 30-ik napját tűzte ki.*)

81.) Jelen jegyzőkönyv hitelesítésére

Demeter Károly és Filep István tagtárs urak kéretnek fel.

V ö r ö s S á n d o r,
h. titkár.

A marhavész állása.

A földmívelési- ipar és keresk. ministerium értesítése szerint:

Magyarország egész területe vészmentes.

Horváth és Slavonországban a horváthországi kormány folyó évi mártius 29-ig terjedő tudósítása szerint a keleti marhavész:

Fiumemegye Alsó Piket községben uralgott. — Ellenben Fiumemegye: Lokve helységében, Zágráb fővárosban és az ezzel határos Trnje községben megszűnt — Végre

Zágrábmege Dugosello, Sisek és Jelsi községeiben, Varasdmegye Skaricero községében, és

Fiumemegye Bribir helységében a marhavész kiűtött.

A határörvidéken a katonai parancsnokság folyó évi mártius 31-ig terjedő tudósítása szerint:

az ottocani határezred Pecane, Oberkosinj, Krasno, Volarice és Biljevine községeiben; —

az ogulini határezred: Dudrowe és Militär-Stubica községeiben; —

a gróf Jelacic I. Banal ezred Glina községében, továbbá a sluini és Fereucz József császár likani határezredben uralgott; ellenben

az ogulini határezred: Neukirslje és Masvina helységeiben a marhavész megszűnt.

Az osztrák tartományokban a bécsi cs. kir. belügyi ministeriumnak f. évi mártius 31-éig terjedő tudósítása szerint a keleti marhavész:

Galicziában: Brodi és Borszczow kerületek Bilawce Folvarkie, Bródy, Gajestaro brozkie és Babnice községeiben uralgott; ellenben —

Dalmatiában: Ragusa kerület Smekowljani községében;

Bukowinában: Csernovitz és Kotzman kerületek Alt-Zuczka, Mitkau, és Okna helységeiben megszűnt; — Végre

Galicziában: Bródy kerület Gajestaro brozkie községében; —

Krajnában: Krainburg kerület, Krainburg és Präse községeiben, és

Karinthiában: Tarvis kerület hasonnevű helységében a marhavész kiűtött.

Budapesten, 1873. ápril 17.

EGYVELEG.

(v) A főtt szalma, mint takarmány. Ujabban végig járja a lapokat a szalma főzéséről szóló hír, melyszerint a szalmának beszáradt részei a főzés folyamában kiengednek s így könnyebben és sikeresebben kerülnek felhasználás alá, ugy a rendes takarmányzásnál, valamint a hizlalásnál. Állítólag 10 font főtt szalma oly tápértékkel bír, mint 10 font széna. De hozzá kezdettek már a széna főzéséhez is s azt találták, hogy a hizlalásnál 16 font timotheus fű — mezei komocsin, Phleum pratense — szénája főzve oly eredményt ad, mint 24 font nem főtt. A főtt széna és szalma takarmányzás után erőteljesebb trágya is áll elő. A főzés végzésére egy egyszerű gőzfejlesztő készülék elégséges. A takarmányt langymelegen adják az állatoknak s mivel a főtt anyag a jól elzárt készülékben hosszabb ideig, 48 óráig is megtartja melegét, minden másodnapon főzni is elégséges.

(v.) A földi balhák ellen ajánlják az üröm főzetet. E célra egy akó forró vízbe egy nagy marok ürömöt vetünk s 12—18 órai állás után a főzettel a balhák-tól meglepett növényeket megöntözzük. Az öntözés után hiteles adatok nyomán ugy a balhák, valamint ezek tojásai is elpusztulnak. Ajánlják még azt is, hogy a kertek kerítésének oszlopairól a fa héjját letisztogattassuk, mint

*) Lásd a pályázati hirdetést lapunk mai számának első lapjain. Szerk.

a hová télire a balhák seregesen behuzódnak, hogy e védhely hiányában kénytelenek legyenek a földbe vagy a lehullott lomb alá vonulni, ahol könnyebben eléri őket a pusztulás.

(v.) A sertés-dög ellen Köcher állatorvos a következő szert és eljárást ajánlja. A beteg sertésnek először is valamely gyenge hajtószer adandó, s ezután óránként egy evőkanányi Mixtura sulphurico acida. — Erre az egész test hideg víz és erős ecetből álló keverékkel jól megmosandó. Nyár folytán ha a baj a közelben föllépett, a sertéseknek a száraz, s dugulást okozható tápanyag helyett, könnyű, gyengén hajtó, vértisztító, savanykás takarmányt kell adni s ha lehet, legjobb valamely herés vagy luczernás táblára bocsátani, melyen nem turnak, hanem csak legelnek. Ennek hiányában adhatni savanyu tejbe, savóba kevert korpát vagy darát, mihez a föntebbi keverékből minden étetés alkalmára fejenként még egy kanállal kell hozzá adni. Az elhelyezésre nézve megkívánatik, hogy a forró nyár alatt az istállók kitisztitassanak s vízzel felloccsoltassanak, hogy bennük állandólag hűvös légmérsék uralkodjék.

(sz) Az ákác gyöksarjak betolakodásának megakadályozása. Általánosan ismeretes, hogy menynyi kellemetlen vesződséget okoznak a kertek, szántók sat. közelében levő ákácziák az által, hogy gyökereiket messze szétterjesztvén a szomszéd mivelt földeket tolokodó gyöksarjaikkal ellepik. Sokakat és sok helyen épen ezen körülmény tart vissza a különben gyors növést és mindenféle célra használható volta miatt megbecsülhetetlen ákácz tenyésztésétől és szaporításától. S nem ok nélkül, mert az ákácz valóban nagyon tolokodó s a gyöksar-

jak kivágása vagy kiásása mit sem használ, sőt még rosszabb, mert a gyökvégek bennmaradván, egy helyett 10—20 tolokodó veri fel magát. Egy sokat tapasztalt gazdától igen egyszerű és practikus módját hallottuk ezen betolakodás megállításának; és az abban áll, hogy a gyökshajtásokat 1—2 arasznyi magasan a föld felett a nyár elején meghámozzuk, t. i. 1—2 hüvelyknyi szélességben a kérget a hajtás szárán köröskörül tökéletesen lehántjuk. Habár még ezen erőszakos műtét után néha hónapokig fenntartják magukat, de végtére is okvetlenül bekövetkezik a levelek elsárgulása és hervadása s a lassu kiveszés a gyökereknek is pusztulását idézi elő, úgy hogy még azon évben teljesen és gyökerestől kivesznek. Ezen egyszerű és practikus eljárás — úgy hisszük — nem csak az ákácznál, hanem minden más tolokodó fa- és cserjeneméknél teljes sikerrel alkalmazható. Végül megjegyzendő, hogy e műtét bármi nemű, koru és nagyságu törzseket is végpusztulásra juttat.

(v.) A csontok feloldása trágyázás czéljára. A csontok, mint tudva van, szolgáltatják a növényeknek a legfontosabb és legszükségesebb tápanyagot a phosphorsavat, mit állományukban bőven tartalmaznak. De a csontoknak ezen fontos anyaga csak nehezen válik ki s évek sora kell ahhoz míg a csont is elkorhad, feloszlik. Vegyi szerekkel pl. valamely erős savval a felbontást könnyen lehet ugyan eszközölni, de a savval való bánásra a gazdának legtöbb esetben nincs helye és alkalma. Azért ajánlani lehet az oroszoknak eljárását a csontok feloldására. Ők az összegyűjtött csontot vermekbe lótrágya közé rakják, úgy hogy 3"-nyi csontréteget 12" lótrágya réteg közzet váltakozva. A csontot a berakás előtt egy két napig vízbe áztatják, a berakás után pedig ezen vízzel a halmot megöntözik s végre a halmot vastagon beföldezik. 10 havi állás után a csont teljesen feloldódik, mint igen hathatós trágya jöhet az alkalmazásba.

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A h e t i v á s á r		Egy osztrák mérő = 2 nagy véka					Egy mázsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	zab	török buza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
Á r a k r a j e z á r o k b a n .										
Kolozsvár	május 22	760—790	544—556	440—460	170—185	360—380	165	120	1100	25
Nagy-Varad	május 6.	530—700	470—490	420—450	150—180	320—350	200	120	1000	28
Maros-Vásárhely	május 15.	618—680	445—448	435—470	198—280	—	220—240	160—190	1300	22
Károly-Fehérvár	május 17.	620—638	595—600	448—450	170—175	—	110—120	80—90	1100	20
Nagy-Szeben	ápril 29.	680—733	560—613	447—487	173—200	400	100—105	70	700	22
Brassó	ápril 28.	644—720	555	418—434	168—175	316	—	—	—	22
Besztercze	május 20	740—800	600	480	170	—	120—160	80—130	750	20
Nagy-Enyed	május 15.	638—675	550—600	420—475	175—200	—	240—250	60—70	1100	20
Szamosujvár	május 19.	640—720	480—560	380—400	140—160	—	180	50	1200	20
Deés	május 20.	760—800	640—660	500—540	160—170	—	180—200	75—100	800	18
Torda	mart. 22.	632—700	480—520	440—460	150—160	—	165—170	70—100	1400	22

Erdélyi földtehermentesítési kötvény 75 — frt — kr. Ezüst árkelet 109.50.

Bécsi marhavásár: Felhajtott összesen 4600 drb. hizó ökör, a forgalom kezdetben gyenge, később élénk volt; árak: gallicziai 33 $\frac{1}{2}$ —35 $\frac{1}{2}$ frt, magyar 33—35 $\frac{3}{4}$ frt, német hizó ökör 34—35 $\frac{3}{4}$ frt, a vágósuly mázsája.

(v.) A Phylloxera ellen a „Weinlaube“ borászati lap az ásványmérgek helyett a növénymérgeket, nevezetesen a Nicotint ajánlja. E célra a dohány szárából vagy a közönséges durva dohányból 15—20 fokos borszeszszel, vagy forró vízzel kivonat lenne készítendő, a mivel azután a meglepett szőlőtők megöntözendők. Miután a Nicotín a legtöbb rovarra ölőleg hat, valószínű, hogy a Phylloxeránál is hasonló hatása leend — mit majd kísérletekből valószínűleg megtudunk.

TARTALOM: Pályázati hirdetés.— Miért kell kapálni?— A mezőhegyesi és kisbéri állami ménesek rövid ismertetése. (Folytatás.) — A fagy rombolásairól a torda-aranyosi szőlőhegyekben.— Társalgó: Választmányi ülés 1873. Májushó 6-án.— A marhavész állása.— Egyveleg.— Piaci árak.— Hirdetések.

Felelős szerkesztő: **VÖRÖS SÁNDOR.**

Hirdetések.

Jelzalog kölcsönök.

Telekkönyvezett földbirtokokra 500 forinttól 5000 frtig $5\frac{3}{4}\%$ kamat $2\frac{1}{4}\%$ törl. illetőleg 8% -al 22 évi törlesztésre; 5000 frttól a legmagasabb összegig 6% kamat 2% törl. illetőleg 8% -al 32 évi törlesztésre (a visszafizetés előbb is bármikor teljesíthető) a leggyorsabban eszközöl

a hatóságilag engedélyezett általános ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda
Kolozsvárt, óvár, bástyauteza 6. sz.

Értekezhetni posta útján, vagy személyesen naponta d. u. 1-től 4-ig. (3.) (17—48.)

Eladó szőlővesszők.

Gróf Mikó Imre ur ö nmlga oláh-szilvási jószágában, gazdatiszt Albert Lajosnál (utóposta Felvincz) még kapható 10,000 drb. ültetni való Semillion vessző, ezere à 20 frt. Marosujvári jószágában pedig, borász Fodor Györgynél, (utóposta Felvincz) alexandriai muskotály 2000 drb. vessző, ezere à 10 frt. Trámini 1000, à 5 frt. Furmint 4000, ezere à 5 frt. és Bakator 5000, ezere à 4 frt. — (10.) (3—3.)

VICTORIA

bitosító társaság Kolozsvártt

(alapítva 1865-ben)

(9—24)

(1) melynek biztosítéki alapja az 1871-ki zárlat szerint törzs- és tartalék tőkében s évi bevételekben **5 millió.**

Biztosításokat fogad el

Tűz-, jég-, szállítási károk ellen, ugy az ember életére.

Az épület-biztosítási osztálynál kiváló figyelembe ajánlatnak a Victoria által életbeléptetett társas-árvai vagyon és egyházi biztosítás, mire nézt külön, rendkívül kedvezményes díjszabások vannak megállapítva. Házberendezések, mint: butor-, fehér-, ágy-, ruhanemű stb. kölönös kedvezményben részesülnek a biztosításnál. Ezeken kívül is biztosítás nyújtatik mindennemű lak- és gazdasági épületekre, gyárookra, malmokra, vasuti építkezésekre, kereskedelmi raktárokra, boltban levő czikkekre, nyers és feldolgozott anyagokra, szabadban és fedél alatt levő gabona és széna takarmányokra, — tűz, villámcsapás, robbanás és kihurczolkodás veszélye ellen.

Egyszeremind felhivatik a t. közönség életbiztosítási ajánlatait is a Victoriánál tenni meg, mely minden irányu módozataiban a legnagyobb előnyöket nyújtja.

Életbiztosítási példa:

Halálesetre biztosított 2000 forint tőke évenkénti díja:
a biztosító

20 — 30 — 40 — 50 éves

korában kezdőleg

34 frt 60 kr. 45 frt 40 kr. 63 frt 40 kr. 95 frt 20 kr.

Ezeken kívül minden módozatok, mint halálesetben fizetendő tőkék, a biztosítónak még életében fizetendő tőkék, gyermekek számára nevelési kiházasítási vagy férhezmeneteli tőkék, nyugdíj vagy életjáradék összegek, temetkezési költségek biztosítása, ugy túlélési csoportokba beállítás is elfogadtatik, mindnyája kedvezményes díj s a nyereségben 5% részesülés mellett.

Előforduló károk, azonnal becsültetnek és rendeztetnek.

Bővebb felvilágosítással, átnézeti könyvekkel, a díjak iránti tájékozással szolgálnak a társasági felügyelők s a „VICTORIA“ biztosító társaság vezérügynöksége Kolozsvártt.

Wagner.

Szász.